

JULES RENARD

Morcoveață

Traducere de Dan Starcu

CORINT
EDUCAȚIONAL

JULES RENARD (1864-1910) și-a închinat întreaga viață literaturii, consacându-se ca romancier, povestitor, poet și dramaturg.

Evocare realist-naturalistă a copilăriei, a vieții pariziene sau rustice („Podgoreanul în via sa”, „Istории naturale”), creația sa se impune ca un exercițiu de stil riguros, concentrat și adecvat detaliului.

Povestea lui Morcoveață surprinde universul copilăriei filtrat prin ochii unui copil hipersensibil și cu o personalitate complexă. Sub ironia ușor amară, se ascunde tandrețea pentru tatăl său, care-l ignoră, și pentru mama sa, care-l persecută, profunzimea sentimentelor fiind analizată cu mare finețe și sensibilitate.

Redactare: Elena Leu

Tehnoredactare computerizată: Mihaela Ciufu

Coperta și ilustrațiile: Walter Riess

Designul copertei: Andreea Apostol

Jules Renard, POIL DE CAROTTE (1894)

Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate
Editurii CORINT EDUCAȚIONAL,
imprint al GRUPULUI EDITORIAL CORINT.

ISBN: 978-606-8609-10-2

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

RENARD, JULES

Morcoveață / Jules Renard; trad.: Dan Starcu. - București: Corint
Educațional, 2014

ISBN 978-606-8609-10-2

821.133.1-93-31=135.1

GĂINILE

— Pariez, spune doamna Lepic, că Honorine iar a uitat să închidă găinile.

E adevărat. Poți să verifici asta uitându-te pe fereastră. Jos, la capătul curții mari, micul adăpost pentru găini își arată, prin noapte, cadrul întunecat al ușii deschise.

— Felix, dacă te-ai duce tu să le închizi? îi spune doamna Lepic celui mai mare dintre cei trei copii ai săi.

— Nu mă aflu aici ca să mă ocup de găini, zice Felix, un băiat palid, nepăsător și leneș.

— Dar tu, Ernestine?

— Vai! Mie îmi este prea frică, mamă!

Fratele cel mare, Felix, și sora, Ernestine, de abia își ridică privirea ca să răspundă. Ei citesc, sunt foarte absorbiți de acest lucru, și stau cu coatele pe masă, aproape frunte în frunte.

— Dumnezeule, proastă mai sunt! zice doamna Lepic. Trebuia să mă gândesc mai bine. Morcoveață, du-te tu și închide găinile!

Îi dă acest nume drăgăstos ultimului ei născut, pentru că are părul roșcat și pistrui. Morcoveață, care nu face nimic, se ridică și spune cu timiditate:

— Dar și mie mi-e frică, mamă.

— Cum? răspunde doamna Lepic. Un băiat așa mare! Râd și curcile de tine. Grăbește-te, te rog!

— Îl știm și noi. E îndrăzneț ca un țap, zice sora lui, Ernestine.

— Nu se teme de nimeni și de nimic, spune Felix, fratele cel mare.

Aceste complimente îl măgulesc pe Morcoveață și, fiindu-i rușine să se arate nerecunoscător, încearcă să lupte împotriva fricii sale. Pentru a-l încuraja definitiv, mama lui îl amenință cu o palmă.

— Cel puțin luminați-mi! zice el.

Doamna Lepic ridică din umeri, Felix zâmbeste răutăcios. Singura miloasă, Ernestine, ia o lumânare și îl însoțește pe micul ei frate până la capătul coridorului.

— O să te aștept aici, zice ea.

Dar fuge imediat de acolo, speriată, pentru că o rafală de vânt stinge lumânarea.

Morcoveață, îngrozit, având parcă plumb în picioare, începe să tremure în beznă. E atât de întuneric încât crede că a orbit. Câteodată îl suflă vântul, ca pe un cearșaf înghețat, mai-mai să îl ducă de acolo. N-or fi vulpi, lupi chiar, care-i suflă în față? Cel mai bine e să se avânte spre găini, cu capul înainte, ca să străpungă întunericul. Pipăind, ajunge la cârligul porții. La zgomotul pașilor săi, găinile se agită, cotcodăcind și agitându-se pe stînghia pe care stau cocoțate. Morcoveață le strigă:

— Tăceți, eu sunt!

Închide ușa și fuge de acolo, de parcă ar avea brațele și picioarele înaripate. Când intră în casă, gâfâind, mândru de el, la căldură și la lumină, i se pare că a schimbat zdrențele îngreunate de noroi și de ploaie cu haine noi și ușoare. Zâmbeste, stă drept și, în mândria lui, speră că va fi laudat. Acum primejdia a trecut și vrea să surprindă pe chipurile părinților săi urma de neliniște pe care au avut-o.

Dar fratele cel mare, Felix, și sora, Ernestine, își continuă liniștiți lectura, iar doamna Lepic îi spune, cu glasul ei obișnuit:

— Morcoveață, tu o să le închizi de acum în fiecare seară!

POTĂRNICHILE

Ca de obicei, domnul Lepic își răstoarnă pe masă tolba de vânătoare. Din ea ies la iveală două potârniche. Fratele cel mare, Felix, le înscrie pe o placă de ardezie prinsă de perete. Este treaba lui. Sora Ernestine smulge penele vânatului. Cât despre Morcoveață, el trebuie să ucidă animalele rănite. Acest privilegiu îl datorează durității bine cunoscute a inimii sale reci.

Cele două potârniche se agită, își mișcă gâturile încoace și-ncolo.

DOAMNA LEPIC

Ce aștepți de nu le omori?

MORCOVEAȚĂ

Și mie mi-ar plăcea, mamă, să le marchez pe ardezie.

DOAMNA LEPIC

Ardezia e prea sus pentru tine.

MORCOVEAȚĂ

Atunci mi-ar plăcea să le smulg penele.

DOAMNA LEPIC

Asta nu e treabă de bărbat.

Morcoveață ia cele două potârniche. I se dau, cu amabilitate, indicațiile folositoare:

— Strânge-le bine, cum faci de obicei, strânge-le de gât, în răspăr față de pene.

Cu o pasăre în fiecare mână, ținându-le la spate, Morcoveață începe.

DOMNUL LEPIC

Cu două odată, șmecherule!

MORCOVEAȚĂ

Ca să meargă mai repede.

DOAMNA LEPIC

Hai, nu face pe sensibilul! În inima ta, te bucuri.

Potârnichele se apără, se zbat, dau din aripi, își împrăștie penele peste tot. Nu vor să moară. Morcoveață simte că mai ușor ar strânge de gât un coleg. Când roșu, când alb la față, plin de sudoare, cu capul sus, ca să nu vadă nimic, strânge tare potârnichele între genunchi.

Ele se încăpățânează să nu moară.

Furios că nu mai termină, le apucă de picioare și le dă cu capetele de bombeurile pantofilor săi.

— Călăul! Călăul! strigă Felix, fratele cel mare, și Ernestine, sora lui.

— Adevărat, exagerează, spune doamna Lepic. Bietele păsări! N-aș vrea să fiu în locul lor, în ghearele lui!

Domnul Lepic, de altfel vânător vechi, iese de acolo, fiindcă nu mai poate suporta.

— Iată-le! zice Morcoveață, aruncând potârnichele moarte pe masă.

Doamna Lepic le răsuțește pe toate părțile. Din micuțele capete sfărâmate curge sânge și puțin creier.

— Era timpul să i le smulgem din mâini, spune doamna Lepic. Nu le-a murdărit destul?

Felix, fratele cel mare, zice:

— E adevărat că nu le-a reușit așa, ca altădată.

CÂINELE

Domnul Lepic și Ernestine, strânși sub lampă, citesc, unul un ziar, celălalt o carte bună. Doamna Lepic tricotează, fratele cel mare, Felix, își încălzește picioarele la foc și Morcoveață stă și se gândește.

Brusc, Pyrame, care doarme sub rogojină, scoate un mârâit surd.

— Ssst! face domnul Lepic.

Pyrame mârâie mai tare.

— Imbecilule! zice doamna Lepic.

Dar Pyrame latră pe neașteptate și toți tresar. Doamna Lepic își duce mâna la inimă. Domnul Lepic se uită urât la câine, strângând din dinți. Felix înjură.

— Taci din gură, câine ticălos! Taci, nemernicule!

Pyrame se întărită. Doamna Lepic îi dă palme. Domnul Lepic îl lovește cu ziarul, apoi cu piciorul. Pyrame urlă cât poate, cu botul în jos, temându-se de lovituri și, s-ar spune, furios, izbindu-se cu botul de rogojină, apoi mârâie înfundat.

Mânia îi sufocă pe cei din familia Lepic. În picioare, toți sunt porniți împotriva câinelui care stă culcat și le opune rezistență.

Geamurile scrâșnesc, burlanul sobei pârâie, iar Ernestine pare că latră și ea.

Dar Morcoveață, fără să i se fi cerut, se duce să vadă ce s-a întâmplat. Poate că trece pe stradă un drumeț întârziat și se întoarce la el acasă, dacă nu cumva sare peste zidul grădinii ca să fure.

Morcoveață, mergând pe coridorul cel lung și negru, înaintează, cu brațele înfinse înainte, către ușă. Găsește zăvorul și îl trage cu zgomot, dar nu deschide ușa.

Altădată risca, ieșea afară, fluiera, cânta, bătea din picior și încerca să sperie inamicul.

Azi trișează.

În timp ce părinții săi își închipuie că el scotocește de zor prin toate ungherele și se învârte prin jurul casei ca un paznic fidel, el îi înșală și rămâne lipit de ușă, în spatele acesteia.

Într-o zi o va păți, dar, de mai multă vreme, șmecheria asta ține.

Nu se teme decât că ar putea strănuta sau tuși. Nici nu respiră. Își ridică privirea și zărește, printr-o ferăstruică de deasupra ușii, trei sau patru stele, cu o strălucire curată ca a gheții.

Dar e timpul să se întoarcă. Jocul nu trebuie prelungit prea mult. S-ar trezi bănuieli.

Din nou, scutură cu mâinile sale plâpânde zăvorul, care scârțâie în ghidajul ruginit, și îl împinge zgomotos până la capăt. După asemenea zarvă se vede bine că vine de departe și că și-a făcut datoria! Deplin liniștit, se grăbește să-și calmeze familia.

Or, ca și ultima oară, în timpul lipsei lui, Pyrame a tăcut, iar părinții săi, liniștiți, și-au reluat locurile obișnuite. Deși nu este întrebat, Morcoveață spune, ca de obicei:

— Câinele a visat ceva.

COȘMARUL

Lui Morcoveață nu-i plac prietenii de familie. Îl deranjează, îi iau patul și îl obligă să doarmă cu mama lui. Or, dacă ziua Morcoveață are toate defectele, noaptea îl are, în principal, pe acela că sforăie. Sforăie special, fără îndoială.

Camera cea mare, friguroasă chiar și în august, are două paturi. Unul este cel al domnului Lepic, iar în celălalt va dormi Morcoveață, lângă mama lui.

Înainte de a adormi, tușește pe sub cearceaf, ca să-și curețe gâtul. Dar poate că sforăie pe nas? Suflă încet pe nări, ca să se asigure că nu sunt înfundate. Încearcă să nu respire prea tare.

Dar, de cum adoarme, începe să sforăie. E ca un obicei de neschimbat.

Imediat, doamna Lepic îi înfige două unghii, până la sânge, într-una din fesele lui pline. A găsit ea soluția asta.

Țipătul lui Morcoveață îl trezește brusc pe domnul Lepic. El întreabă:

— Ce-ai pățit?

— A avut un coșmar, spune doamna Lepic.

Și fredonează, precum doicile, o melodie de leagăn, ce pare mai mult indiană.

Împingând cu picioarele în perete, ca și cum ar vrea să-l dărâme, cu mâinile ținându-se de fese ca să pareze viitorul atac ce ar veni la primele vibrații sonore, Morcoveață ațipește din nou în patul cel mare, în care trebuie să doarmă alături de mama lui.

FĂRĂ RESPECTUL VOSTRU

Putem să spunem asta? Se cuvine oare? Morcoveață, la vârsta la care alții se împărtășesc, cu inima și trupul curate, a rămas murdar. Într-o noapte, a așteptat prea mult, neîndrăznind să ceară afară. A sperat ca, prin tot felul de răsuciri treptate, să calmeze răul.

Ce speranță deșartă!

Într-o altă noapte, s-a visat instalat comod într-un loc ferit, și, prin somn, a făcut, nevinovat, în cearșaf. S-a trezit.

Nu se mai afla în locul ferit, spre mirarea lui!

Doamna Lepic se stăpânește să nu se înfurie. Sterge, curăță, calmă, ca o mamă. Și chiar în aceeași dimineață, ca un copil răsfățat, Morcoveață ia masa fără să se dea jos din pat.

Da, i se aduce supa la pat, o supă dichisită, în care doamna Lepic, folosind o lingură de lemn, a amestecat ceva, în cantitate foarte mică.

Lângă ei, fratele cel mare, Felix, și sora Ernestine se uită la Morcoveață cu fățarnicie, gata să izbucnească în râs la primul semnal. Doamna Lepic îi dă de mâncare lingură cu lingură. Trage cu coada ochiului către Felix și Ernestine, de parcă le-ar spune: „Fiți atenți!”

„Da, mamă.”

Ei se distrează dinainte, cu gândul la viitoarele strâmbături. Ar fi trebuit invitați și câțiva vecini. În sfârșit, doamna Lepic, uitându-se pentru ultima dată la copiii mai mari, ca pentru a-i întreba: „Sunteți gata?”, ridică încet, foarte încet, ultima lingură, și i-o îndeasă lui Morcoveață pe gât, prin gura larg deschisă. După ce l-a îndopat bine, dezgustată și ironică în același timp, îi zice:

— Vai, mica mea murdărie, ai mâncat-o, ai mâncat-o, ai mâncat dintr-a ta, din cea de ieri.

— Bănuiam asta, răspunde cu simplitate Morcoveață, fără să se strâmbe.

S-a obișnuit cu asta și, când ești obișnuit cu ceva, lucrul respectiv nu mai are niciun haz.

OALA

I

Cum deja a pățit mai multe neazuri în pat, Morcoveață are grijă să își ia măsuri de precauție în fiecare seară. Vara e ușor. La ora nouă, când doamna Lepic îl trimite la culcare, Morcoveață face de plăcere înconjurul casei, apoi petrece o noapte liniștită.

Iarna, plimbarea devine o încercare dificilă. Trebuie să își ia o primă măsură la căderea nopții, când închide găinile. Nu speră însă că va fi suficient până a doua zi dimineața. Mănâncă de seară, mai trece timpul și vine ora nouă. Deja e noapte de mult și pare că va dura o eternitate. Înseamnă că Morcoveață își va mai lua o măsură de precauție.

Și în această seară, la fel ca în celelalte, se întreabă:

— Îmi vine sau nu?

De obicei, își răspunde „da”, fie pentru că, în mod sincer, nu se poate abține, fie pentru că luna îl încurajează cu strălucirea ei. Uneori, domnul Lepic și Felix îi dau exemplu. De altfel, nevoia nu-l împinge întotdeauna departe de casă, până la șanțul de la drum, aproape în plin câmp. Cel mai des se oprește la baza scării.

Dar, în seara asta, ploaia bate ritmic în ferestre, vântul a stins stelele și nucii gem bătuți de vânt.

— Pică bine, își zice Morcoveață după un timp de gândire, astăzi nu îmi vine.

Le spune noapte bună tuturor, aprinde o lumânare și merge până în capătul coridorului, în dreapta, unde se află camera lui, goală și singuratică. Se dezbracă, se culcă și așteaptă vizita doamnei Lepic. Ea trece pe lângă el și suflă în lumânare. Îi lasă lumânarea, dar nu și chibriturile. Încuie ușa cu cheia, fiindcă îl știe fricos.

Morcoveață gustă mai întâi plăcerea de a fi singur. Îi place să se gândească în întuneric. Își re trăiește ziua, se feli cită că a avut noroc de câteva ori și se bazează, pentru mâine, pe același lucru. Se amăgește că în următoarele două zile doamna Lepic nu-i va mai zice nimic și încearcă să adoarmă cu acest vis.

Dar de abia a închis ochii, că simte un rău binecunoscut.

— Era inevitabil, își zice Morcoveață.

Altul s-ar fi ridicat. Dar Morcoveață știe că nu are oală sub pat. Oricât ar jura doamna Lepic contrariul, uită mereu să lase una acolo. De altfel, la ce e bună oala respectivă, dacă Morcoveață e precaut întotdeauna?

Și Morcoveață se gândește, în loc să se ridice.

— Mai devreme sau mai târziu tot va trebui să fac, își zice el. Dar dacă fac pipi acum, voi face mai puțin și cearșaful va avea timp să se usuce de la căldura corpului meu. Sunt sigur, din experiența pe care o am, că mama nu va vedea niciun strop.

Morcoveață se ușurează, închide ochii liniștit și adoarme.

II

Se trezește brusc și își ascultă burta.

— Vai! Nu! Lucrurile iau o întorsătură proastă! zice el.

Adineaurei se crezuse scăpat. Dar asta ar fi însemnat prea mult noroc. A greșit dovedindu-se leneș aseară. Adevărata lui pedeapsă se apropie.

Stă pe pat și încearcă să se gândească. Ușa e încuiată. Fereastra are zăbrele. E imposibil de ieșit.

Totuși se ridică și umblă pe la ușă și pe la zăbrelele ferestrei. Se târăște pe jos și caută oala, deși știe că nu este acolo.

Se așează pe pat și se ridică iar. Mai bine să se miște, să umble, să dea din picioare, decât să doarmă. Cei doi pumni ai săi comprimă burta, care se dilată la loc.

— Mamă! Mamă! strigă el fără putere, temându-se să fie auzit, căci, dacă ar apărea doamna Lepic, Morcoveață, vindecat ca prin farmec, ar părea că-și bate joc de ea.

Nu vrea decât să poată spune mâine, fără să mintă, că a strigat-o.

Și cum să strige? Toate puterile și le folosește ca să întârzie dezastrul.

Curând, o durere de nesuportat îl face pe Morcoveață să joace. Se lovește de pereți. Se izbește de patul de fier. Se ciocnește de scaun și de căminul a cărui ușă de cenușar o deschide și se ușurează printre suportii metalici pentru bușteni, chinuit, învins, fericit.

Întunericul din cameră se intensifică.

Cel mai des se oprește la baza scării.